રાજ્ય અભ્યાસક્રમ રૂપરેખા પાયાનો તબક્કો – ૨૦૨૪ (SCF-FS) આધારિત

NIPUN BHARAT

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha

વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રજિસ્ટર

ધોરણ-૧

ગુજરાતી-ગણિત

સત્ર : ૧-૨

વર્ષ : ૨૦૨૪-૨૫

શિક્ષકનું નામ : ____________________

શાળા : ____________________

શીખવા સમયે ઉપયોગી વર્ગ સામગ્રી

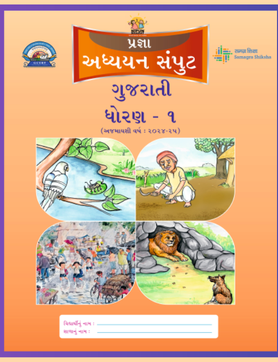

અધ્યયન સંપુટ પુસ્તિકા ગુજરાતી

અધ્યયન સંપુટ પુસ્તિકા ગણિત

મારી લેખનપોથી

પ્રોજેક્ટ-પ્રવૃત્તિ બુક

નોટબુક

વિદ્યાપ્રવેશ શિક્ષક આવૃત્તિ

વિદ્યાપ્રવેશ વિદ્યાર્થી પ્રવૃત્તિપોથી

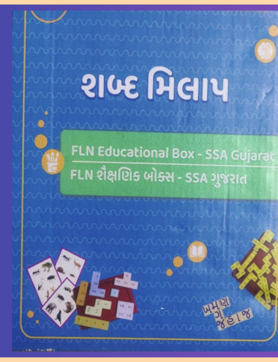

IIT FLN KIT

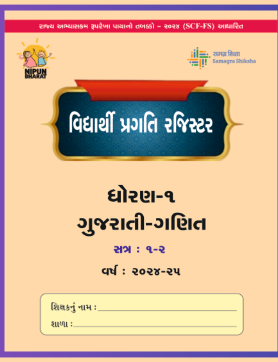

વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રજિસ્ટર

પ્રજ્ઞા શિક્ષક સાથી

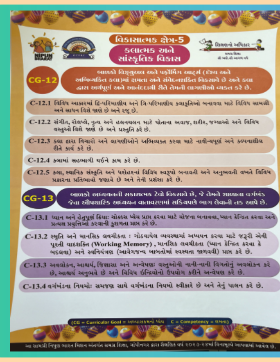

અધ્યયન નિષ્પત્તિ ચાર્ટ

સ્લેટ - પેન

નિપુણ ભારત માર્ગદર્શિકા

બોર્ડ બુક

લાર્જ સ્ટોરી બુક

સર્જન માટેની વર્ગસામગ્રી

શીખવા સમયે ઉપયોગી વર્ગ સામગ્રી

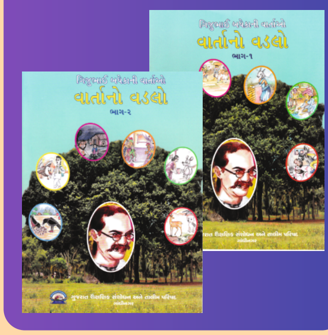

વાર્તાનો વડલો ભાગ ૧-૨

ચિત્ર વાર્તા પુસ્તિકાઓ (ભાગ-૧૨)

બ્રેઈલ કિટ

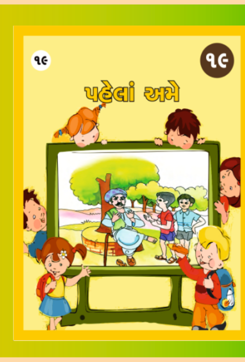

અર્લી રીડર

રમત-ગમતના સાધનો

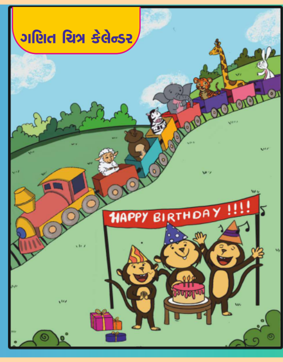

ગણિત ચિત્ર કેલેન્ડર

ફ્લેશ કાર્ડ

ચાર્ટ/પોસ્ટર

દ્વિભાષીય વાર્તા પુસ્તિકાઓ

Early School Mathematics Kit

શૈક્ષણિક સ્ટેશનરી કિટ

લાકડાનાં શૈક્ષણિક રમકડાં

સચિત્ર બાળપોથી

સંગીતના સાધનો

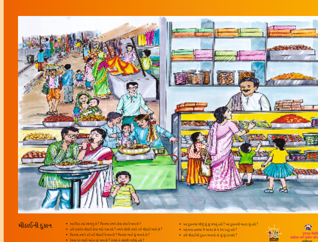

ગુજરાતી ચિત્ર કેલેન્ડર

ચિત્રપોથી

રાજ્ય અભ્યાસક્રમ રૂપરેખા પાયાનો તબક્કો – ૨૦૨૪ (SCF-FS) આધારિત

NIPUN BHARAT

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha

વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રજિસ્ટર

ધોરણ-૧
ગુજરાતી-ગણિત

વર્ષ : ૨૦૨૪-૨૫

આ સામગ્રી સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર તરફથી વિનામૂલ્યે આપવામાં આવેલ છે. (વર્ષ ૨૦૨૪-૨૫)

મૂલ્યાંકન દરમ્યાન ધ્યાનમાં લેવાની બાબતો :

- શિક્ષક સાથે માતાપિતા અને બાળકોએ પણ મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ.
- દરેક બાળક અલગ છે અને તેની શીખવાની રીતો અને ગતિ પણ અલગ અલગ હોય છે તેને ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ.
- મૂલ્યાંકનના તારણોથી બાળકોને વિશેષ અધ્યયન સહાય પૂરી પાડી શકાય છે.
- મૂલ્યાંકન દરમ્યાન ક્ષમતાની સિધ્ધિ અને તે ક્ષમતા સિદ્ધ કરવામાં લાગેલો સમય પણ મહત્ત્વનો છે.
- લેખિત સાથે ક્રિયાત્મક મૂલ્યાંકન પણ એટલું જ મહત્ત્વનું છે.
- મૂલ્યાંકન દરમ્યાન બાળકોને કસોટી કે પરીક્ષા જેવો અનુભવ ન થવો જોઈએ, સાહજીક હોવું જોઈએ.
- શિક્ષક પાસે એક જ અધ્યયન નિષ્પત્તિ માટે વિવિધ પ્રકારના મૂલ્યાંકનનો ડિઝાઈન હોવી જોઈએ.
- કેટલાક મૂલ્યાંકનનું ફોટોગ્રાફી અને રેકોર્ડિંગ દ્વારા દસ્તાવેજીકરણ થવું જોઈએ.
- બાળકની જેમ શિક્ષકના મન પર પણ મૂલ્યાંકનનો બોજ ન અનુભવવો જોઈએ.
- મૂલ્યાંકનને શીખવાના વિકાસના ભાગ તરીકે જોવું જોઈએ.
- શિક્ષકનું મૂલ્યાંકન અવલોકન આધારિત હોવું જોઈએ.
- ક્ષમતાના મૂલ્યાંકન માટે ચેકલિસ્ટ, વાતચીત, પ્રશ્નોત્તરી, પ્રૉજેક્ટ, રમત-ગમત, સંગીત, અભિનય અને અન્ય સર્જનાત્મક બાબતોને પણ ધ્યાને લેવી જોઈએ.
- જ્ઞાનાત્મક, ભાષા અને સાક્ષરતા વિકાસ સાથે શારીરિક વિકાસ, સામાજીક - ભાવનાત્મક અને નૈતિક વિકાસ, સૌંદર્યલક્ષી અને સાંસ્કૃતિક વિકાસને પણ મૂલ્યાંકનમાં પરોક્ષ રીતે વણી લેવા જોઈએ.
- મૂલ્યાંકન નિષ્પક્ષ અને ખુલ્લા મનનું હોવું જોઈએ.
- મૂલ્યાંકન ઔપચારિક અને અનૌપચારિક બંને રીતે કરવું જોઈએ.
- મૂલ્યાંકનના તારણોના આધારે શિક્ષકે વર્ગ અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં સતત ફેરફાર કરતું રહેવું જોઈએ.
- મૂલ્યાંકન બાદ વિદ્યાર્થીઓને ઉપચાર કાર્ય માટે પુરતું પુનરાવર્તન અને મહાવરો કરાવવો જોઈએ.
- બાળકોને જાતે શીખવાની ટેવ પાડ્યા બાદ તેમને જાતે સ્વમૂલ્યાંકન કરવાનું પણ શીખવવું જોઈએ.
- વિદ્યાર્થી દીઠ અધ્યયન નિષ્પત્તિના મૂલ્યાંકન માટે A, B, C (A - જાતે કરી શકે છે, B - અન્યોની મદદ વડે કરી શકે છે, C - જાતે કરી શકતો નથી) પૈકી યોગ્ય ગ્રેડ દર્શાવવાનો છે. B અને C ગ્રેડ માટે ઉપચારાત્મક કાર્ય હાથ ધરવાનું હોય છે તેથી તેમાં સુધારો થવાનો અવકાશ હોય તેને પ્રગતિ રજિસ્ટરમાં પેન્સિલથી નોંધવાના છે. જ્યારે A ગ્રેડ પેનથી નોંધવાનો છે. સત્રાંતે તમામ ફાઈનલ ગ્રેડ પેનથી નોંધી લેવાના છે.

અભ્યાસક્રમના ધ્યેયો (Curricular Goals)

શિક્ષણના ક્ષેત્રો અને અભ્યાસક્રમનાં ધ્યેયો

શારીરિક વિકાસ

CG-1 બાળકોમાં એવી ટેવો વિકસે છે જે તેમને સ્વસ્થ અને સુરક્ષિત રાખે છે.

CG-2 બાળકો સંવેદનાત્મક દૃષ્ટિકોણમાં ચોકસાઈ (શાર્પનેસ) વિકસાવે છે.

CG-3 બાળકો તંદુરસ્ત અને લચીલું શરીર વિકસાવે છે.

સામાજિક-ભાવાત્મક અને નૈતિક વિકાસ

CG-4 બાળકો ભાવાત્મક બુદ્ધિ વિકસાવે છે, એટલે કે, તેમની પોતાની લાગણીઓને સમજવા અને તેનું સંચાલન કરવાની ક્ષમતા કેળવે છે તેમજ સામાજિક ધોરણોને હકારાત્મક પ્રતિસાદ આપે છે.

CG-5 બાળકો ઉત્પાદક કાર્ય અને 'સેવા' પ્રત્યે હકારાત્મક અભિગમ કેળવે છે.

CG-6 બાળકો તેમની આસપાસના કુદરતી વાતાવરણ પ્રત્યે સકારાત્મક સંબંધ વિકસાવે છે.

જ્ઞાનાત્મક વિકાસ

CG-7 બાળકો અવલોકન અને તાર્કિક વિચાર દ્વારા આસપાસની દુનિયાને સમજે છે.

CG-8 વિશ્વને ઓળખવા માટે બાળકો માત્રા, આકારો અને માપન દ્વારા ગાણિતિક સમજ અને ક્ષમતા વિકસાવે છે.

ભાષા અને સાક્ષરતા વિકાસ

CG-9 બાળકો બે ભાષાઓમાં રોજબરોજની ક્રિયાપ્રતિક્રિયા માટે અસરકારક પ્રત્યાયન કૌશલ્ય વિકસાવે છે.

CG-10 બાળકો પ્રથમ ભાષામાં વાંચવાની અને લખવાની ઝડપ વિકસાવે છે.

કલાત્મક અને સાંસ્કૃતિક વિકાસ

CG-12 બાળકો દશ્યમાન કલા અને પ્રસ્તુતિની ક્ષમતાઓ અને સંવેદનશીલતા વિકસાવે છે તથા કલા દ્વારા અર્થપૂર્ણ અને આનંદદાયી રીતે તેમની લાગણીઓ વ્યક્ત કરે છે.

અધ્યયનની સકારાત્મક ટેવ

CG-13 બાળકો શાળાના વર્ગખંડ જેવા ઔપચારિક શિક્ષણના વાતાવરણમાં સક્રિયપણે ભાગ લેવા માટેની અધ્યયનની ટેવ વિકસાવે છે.

અભ્યાસક્રમ ધ્યેય અને અધ્યયન નિષ્પત્તિ

ધોરણ-૧ ભાષા અધ્યયન સંપુટ અધ્યયન નિષ્પત્તિ પત્રક

CG-૯ બાળકો બે ભાષામાં રોજબરોજની ક્રિયા પ્રતિક્રિયા માટે અસરકારક સંચાર કૌશલ્ય વિકસાવે છે.

૯.૧.૧ કવિતા/ જોડકણાં સાંભળે અને ગાય છે.

૯.૧.૨ કવિતા/ જોડકણાં વિષે વાતચીત કરે છે અને પ્રશ્નો પૂછે છે.

૯.૧.૩ કવિતા/ જોડકણાં ગાય છે અને પઠન કરે છે.

૯.૨.૧ શિક્ષકની મદદથી ટૂંકી કવિતાઓ/જોડકણાં વિસ્તારે છે/ બનાવે છે.

૯.૩.૧ વાતચીતમાં જોડાય છે, બોલવાનો વારો આવે તેની રાહ જુએ છે અને અન્યને બોલવા દે છે.

૯.૩.૨ વર્ગમાં વાંચી સંભળાવેલી કે ચર્ચાયેલી વાસ્તવિક બાબતો સાથે પોતાના પૂર્વ અનુભવો જોડે છે અને તેના વિષે વાત કરે છે.

૯.૪.૧ આઠથી દસ વિવિધ બાબતો (પગલાં) સમાવતી સૂચનાઓ સમજે છે અને અનુસરે છે.

૯.૪.૨ આઠથી નવ બાબતો (પગલાં) સમાવતી સૂચના સ્પષ્ટ રીતે આપે છે.

૯.૫.૧ વાર્તાનો હેતુ અને પાત્રોની લાક્ષણીકતાઓને ધ્યાને રાખી વાર્તાને અલગ સ્વરૂપમાં ફરીથી કહે છે.

૯.૬.૧ સરળ કથાવસ્તુ અને પાત્રો સાથેની વાર્તા બનાવે છે.

૯.૭.૧ ચિત્ર અને અન્ય સંદર્ભોનો ઉપયોગ કરીને પાઠ્ય સામગ્રીમાં આવતા નવાં શબ્દોના અર્થનું અનુમાન કરે છે.

C G-૧૦ બાળકો પ્રથમ ભાષામાં વાંચવાની અને લખવાની ઝડપ વિકસાવે છે

૧૦.૨.૧ સાદાં વિરામ ચિહનોને ઓળખે છે. (પૂર્ણ વિરામ,પ્રશ્નાર્થ ચિહ્ન)

૧૦.૩.૧ તમામ અક્ષર (મૂળાક્ષર)ને ઓળખે છે અને અનુરૂપ ધ્વની સાથે જોડે છે.

૧૦.૩.૨ વિવિધ અક્ષરોથી બનેલા શબ્દો વાંચે છે.

૧૦.૪.૧ યોગ્ય સ્વર અને વિરામ સાથે ટૂંકા ફકરાં ચોકસાઈથી વાંચે છે.

૧૦.૫.૧ સમાન પાઠ્ય અને દ્રશ્ય સામગ્રીવાળાં પુસ્તકોને સ્વતંત્ર રીતે વાંચવાનું શરુ કરે છે.

૧૦.૫.૨ અપરિચિત વાર્તાના પુસ્તકો વાંચવાનું અને શિક્ષકના માર્ગદર્શનથી સમજવાનું શરુ કરે છે.

૧૦.૫.૩ વાર્તાના કથાવસ્તુ અને પાત્રોને ઓળખે છે.

૧૦.૬.૧ ટૂંકી કવિતાઓ વાંચે છે અને કવિતાનો શાબ્દિક અર્થ વર્ણવે છે.

૧૦.૭.૧ રમત રમવા માટે સરળ સૂચનાઓ વાંચે છે અને જૂથ સાથે તે રમે છે.

૧૦.૮.૧ ત્રણ અથવા ચાર અક્ષરવાળા શબ્દો ચોકસાઈથી લખે છે.(શ્રુતલેખન)

૧૦.૮.૨ ચિત્રોને ક્રમમાં ગોઠવે છે અને તેની સાથે ટૂંકા વાક્યો લખે છે.

૧૦.૮.૩ શબ્દો અને ટૂંકા વાક્યો લખીને ચિત્ર (કાર્ડ)નું વર્ણન કરે છે.

૧૦.૮.૪ સરળ પ્રક્રિયાઓ માટે સહપાઠીઓ માટે ટૂંકી સૂચનાઓ લખે છે.

૧૦.૯.૧ પુસ્તક પસંદ કરતી વખતે પોતાની પ્રાથમિકતા સમજાવે છે.

૧૦.૯.૨ નિયમિત અંતરાલ પર નાનાં પુસ્તકો વાંચે છે.

CG-૮ વિશ્વને ઓળખવા માટે બાળકો માત્રા, આકારો અને માપન દ્વારા ગાણિતિક સમજ અને ક્ષમતા વિકસાવે છે.

C.૮.૧.૧ ● તેઓ ઓળખે છે તેવાં લક્ષણોને આધારે વસ્તુઓને જૂથોમાં વર્ગીકૃત કરે છે. (દા.ત. આજુબાજુના પર્યાવરણમાં રહેતાં પ્રાણીઓને વર્ગીકૃત કરવાં-કૂતરા, બિલાડી, ઉંદર, સાપ, ઘાસ ખાનારાં અને માંસ ખાનારાં પ્રાણીઓનું વર્ગીકરણ કરે છે.)

C.૮.૨.૧ ● વડીલોની સહાયથી પુનરાવર્તિત પેટર્નના ખૂટતા ઘટકોને દર્શાવે છે. (દા.ત. લાલ-વાદળી, લાલ, વાદળી, લાલ, ...)

C.૮.૩.૧ ● ૯૯ સુધીની સંખ્યાની ગણતરી કરે છે. ૯૯ સુધીની સંખ્યા દશના જૂથની પેટર્ન તરીકે સમજે છે.

● ચોક્કસ સંખ્યા (૦ અને ૯૯ ની વચ્ચે) માંથી આગળ અને પાછળની તરફ ગણતરી કરે છે.

● વસ્તુઓને બે જૂથમાં વહેંચી શકે છે. (૧૦ના બે જૂથથી ૨૦ બને)

C.૮.૪.૧ ● વસ્તુના વિવિધ ગુણધર્મો (દા.ત. કદ / લંબાઈ / વજન / રંગ)ના આધારે વિવિધ ક્રમમાં વસ્તુના સરખા સમૂહને ગોઠવે છે.

C.૮.૫.૧ ● વસ્તુ/ચીજની અનુપસ્થિતિ દર્શાવવા માટે શૂન્યની સંજ્ઞા વાંચે છે અને લખે છે.

● ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓને અંકોમાં અને ૧૦ સુધીની સંખ્યાને શબ્દોમાં ઓળખે છે.

● ૨૦ સુધીની બે સંખ્યાઓની તુલના કરે છે અને તેનાથી મોટી અથવા તેનાથી નાની જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે.

C.૮.૬.૧ ● મૂર્ત વસ્તુઓના ઉપયોગથી ૧૮ સુધીના સરવાળા કરે છે. ● મૂર્ત વસ્તુઓના ઉપયોગથી ૯ સુધીની બાદબાકી કરે છે.

● સંખ્યાઓના સરવાળા અને બાદબાકી વચ્ચે સંબંધ વિકસાવે છે. (દા.ત. ૩+૫=૮ હોય તો ૮–૩=૫ અથવા ૮–૫ = ૩)

● સરવાળા/બાદબાકીની ક્રિયાઓ માટે +/- નિશાનીઓને ઓળખે છે.

C.૮.૭.૧ ● જૂથબદ્ધ કરીને નાની સંખ્યાના ગુણાકારના પ્રશ્નો ઉકેલે છે. ● ગુણાકારની નિશાનીને ઓળખે છે.

C.૮.૭.૨ ● ભાગાકારના પ્રશ્નો ઉકેલવા માટે પ્રયત્ન અને ભૂલ તેમજ જૂથોમાં વહેંચણીનો ઉપયોગ કરે છે.

● ભાગાકારની નિશાનીને ઓળખે છે.

C.૮.૮.૧ ● અવકાશીય સંબંધના શબ્દો વિકસાવે છે અને તેનો ઉપયોગ કરે છે (દા.ત. ઉપર, નીચે, ની ઉપર, ની નીચે, અંદર, બહાર, ઊંચે, નીચે, નજીક, દૂર, પહેલાં, પછી)

● વિવિધ કદ અને આકારો ધરાવતી વસ્તુઓને આસપાસમાંથી ભેગી કરે છે. (દા.ત. કાંકરા, ખોખાં, દડા, શંકુ, પાઈપ)

● આકાર અને અન્ય અવલોકનક્ષમ ગુણધર્મોના આધારે વસ્તુઓને અલગ કરે છે, વર્ગીકૃત કરે છે અને તેનું વર્ણન કરે છે.

● વિવિધ ઘન આકારોની ભૌતિક વિશેષતાઓનું અવલોકન કરે છે અને પોતાની ભાષામાં વર્ણન કરે છે. (દા.ત. દડો ગબડે, બૉક્સ સરકે)

● ચોક્કસ લક્ષણોના આધારે આકારોની તુલના કરે છે. (દા.ત. લંબાઈ, ક્ષેત્રફળ, ઘનફળ)

C.૮.૯.૧ ● નજીક, દૂર પાતળા, જાડા, લાંબા, ઊંચા, ટૂંકા, નીચા વચ્ચે તફાવત કરે છે.

● અસમાન એકમોના સંદર્ભમાં ટૂંકી લંબાઈને માપે છે. (રમતોના સંદર્ભમાં 'ગિલ્લી ડંડા' અને 'લખોટીની રમત')

● ટૂંકા અંતર અને લંબાઈનો અંદાજ કાઢે છે, અસમાન અને બિનપ્રમાણિત એકમો (હાથની વ્રત, હાથ, પગનાં પગલાં, આંગળી)નો ઉપયોગ કરીને ચકાસણી કરે છે.

C.૮.૯.૨ ● તુલના કરે છે, અને હલકીથી ભારે વસ્તુઓ અથવા ભારેથી હલકી વસ્તુઓને ક્રમમાં મૂકે છે.

C.૮.૯.૩ ● કપ / ચમચી / મગ જેવા એકસમાન બિન-પ્રમાણિત એકમોનો ઉપયોગ કરીને પાત્રની ગુંજાશનો અંદાજ કાઢે છે અને માપે છે.

C.૮.૧૦.૧ ● પહેલાં અને પછી જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને જે તે સમયે બનતી ઘટનાઓ વચ્ચે તફાવત કરે છે.

● શાળાના દિવસોની સાપેક્ષે રજાઓના સંદર્ભમાં લાંબા અને ટૂંકા ગાળાની સમજ ધરાવે છે.

● એક દિવસમાં બનતી ઘટનાઓનો ક્રમ વર્ણવે છે.

C.૮.૧૧.૧ ● કુલ ૨૦ રૂપિયા થાય એ રીતે નોટ અથવા સિક્કા ભેગા કરે છે.

C.૮.૧૨.૧ ● ગાણિતિક પ્રશ્નોનું વર્ણન કરવા માટે જથ્થો, આકાર, અવકાશીય જગ્યા અને માપને લગતાં સંપૂર્ણ વાક્યો બનાવે છે.

C.૮.૧૩.૧ ● વાસ્તવિક દુનિયાની પરિસ્થિતિઓને સરળ ગાણિતિક સમસ્યાઓ તરીકે ઓળખે છે.

● વિવિધ વ્યૂહરચનાઓનો ઉપયોગ કરીને સરળ સંખ્યાત્મક સમસ્યાઓ ઉકેલે છે.

સત્ર-૧ : એકમવાર વિષયવસ્તુના મુદ્દા

એકમ-૧ વાંદરાં-ટોળી

૧. ઉપર-નીચે ઓળખી બતાવે છે.
૨. સૌથી ઉપર - સૌથી નીચે ઓળખી બતાવે છે.
૩. નજીક-દૂર ઓળખી બતાવે છે.
૪. અંદર-બહારની વસ્તુઓને ઓળખી બતાવે છે.
૫. આગળ-પાછળને ઓળખી બતાવે છે.
૬. સૌથી આગળ અને સૌથી પાછળને ઓળખી બતાવે છે.
૭. કદ, રંગ, આકાર વગેરે ગુણધર્મોના આધારે વસ્તુઓનું વર્ગીકરણ કરે છે.

એકમ-૨ શું છે લાંબું, શું છે ગોળ?

૧. લાંબી વસ્તુને અલગ તારવી શકે છે.
૨. ગોળ વસ્તુને અલગ તારવી શકે છે.
૩. સરકતી વસ્તુને અલગ તારવી શકે છે.
૪. ગબડતી અને સરકતી વસ્તુને અલગ તારવી શકે છે.

એકમ-૩ પક્ષીઓ

૧. ૧થી ૯ સુધીની વસ્તુઓનું ગુણધર્મ આધારિત વર્ગીકરણ કરે છે.
૨. ૧થી ૯ સુધીના અંકને ઓળખે છે.
૩. ૧થી ૯ સુધીના અંક લખે છે.
૪. ૧થી ૯ સુધીની આગળ-પાછળની સંખ્યા ઓળખે છે.
૫. ૧થી ૯ સુધીના અંકની વચ્ચેની સંખ્યા જાણે છે.
૬. ૧થી ૯ સુધીના અંકને ગણતરી કરી જોડે છે.
૭. મૂર્ત વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરી ગણતરી કરે છે અને જોડે છે.

એકમ-૪ પતંગિયાની પાંખે

૧. ૧થી ૨૦ સુધીની સંખ્યાને ઓળખે છે.
૨. કઈ-કઈ બે સંખ્યા વડે ૧૦ બને તે જાણે છે.
૩. દસનું એક જૂથ અને છૂટા મળી વીસ સુધીની સંખ્યા બને છે તે જાણે છે.
૪. ૧થી ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓ પૈકી વચ્ચે બાકી રહેલી સંખ્યાઓ લખી શકે છે.
૫. ૧થી ૨૦ પૈકીની નાની-મોટી, આગળની-પાછળની સંખ્યા લખી શકે છે.
૬. ૧થી ૨૦ સુધી સંખ્યાઓને ચડતા-ઊતરતા ક્રમમાં ગોઠવી શકે છે.

એકમ-૫ હું ને મારા મિત્રો

૧. ૯ સુધીની સંખ્યાનો ઉપયોગ કરી સરવાળા કરે છે.
૨. ૯ સુધીની સંખ્યાનો ઉપયોગ કરી સરવાળાના વ્યવહારુ કોયડાઓ ઉકેલે છે.
૩. ૯ સુધીની સંખ્યાનો ઉપયોગ કરી બાદબાકી કરે છે.
૪. ૯ સુધીની સંખ્યાનો ઉપયોગ કરી બાદબાકીના વ્યવહારુ કોયડાઓ ઉકેલે છે.
૫. સરવાળાનાં તથ્યો સમજે છે.
૬. બાદબાકીનાં તથ્યો સમજે છે.

એકમ-૬ શાકભાજીનું ખેતર

૧. ૧થી ૨૦ સુધીના સરવાળા કરે છે.
૨. ૧થી ૨૦ સુધીના વ્યાવહારિક કોયડા ઉકેલે છે.
૩. ૧થી ૨૦ સુધીની બાદબાકી કરે છે.
૪. સંખ્યાઓના સરવાળા અને બાદબાકી વચ્ચે સંબંધ વિકસાવે છે.

ક્રમ	વિદ્યાર્થીનું નામ
૧	
૨	
૩	
૪	
૫	
૬	
૭	
૮	
૯	
૧૦	
૧૧	
૧૨	
૧૩	
૧૪	
૧૫	
૧૬	
૧૭	
૧૮	
૧૯	
૨૦	
૨૧	
૨૨	
૨૩	
૨૪	
૨૫	
૨૬	
૨૭	
૨૮	
૨૯	
૩૦	
૩૧	
૩૨	
૩૩	
૩૪	
૩૫	
૩૬	
૩૭	
૩૮	
૩૯	
૪૦	
૪૧	
૪૨	
૪૩	
૪૪	
૪૫	
૪૬	
૪૭	
૪૮	
૪૯	
૫૦	

ક્રમ	૯.૩.૨	૧૦.૩.૧								
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૯.૩.૨	૧૦.૩.૧								

ક્રમ	૯.૨.૧	૯.૩.૨	૯.૪.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૨	૧૦.૮.૧				
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૯.૨.૧	૯.૩.૨	૯.૪.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૨	૧૦.૮.૧				

ક્રમ	૯.૩.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૧	૧૦.૩.૨	૧૦.૫.૩	૧૦.૮.૧				
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૯.૩.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૧	૧૦.૩.૨	૧૦.૫.૩	૧૦.૮.૧				

ક્રમ	૯.૧.૩	૯.૪.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૧						
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૯.૧.૩	૯.૪.૧	૯.૭.૧	૧૦.૩.૧						

ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

ધોરણ-૧ ગુજરાતી સત્ર-૨ પ્રવૃત્તિ જૂથ - ૫

ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

ધોરણ-૧ ગુજરાતી સત્ર-૨ પ્રવૃત્તિ જૂથ - ૭

ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭			
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭			
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪						
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪						
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭			
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭			
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪	૫	૬				
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪	૫	૬				
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪	૫	૬				
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪	૫	૬				
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ	૧	૨	૩	૪						
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	૧	૨	૩	૪						
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

ધોરણ-૧ ગણિત સત્ર-૧ ૬. શાકભાજીનું ખેતર

ક્રમ	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

ધોરણ-૧ ગણિત સત્ર-૨ ૭.

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

ધોરણ-૧ ગણિત સત્ર-૨ ૯.

ક્રમ	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

વિષયવસ્તુના મુદ્દા

ક્રમ	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										

વિષયવસ્તુના મુદ્દા

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									
ક્રમ										
૧										
૨										
૩										
૪										
૫										
૬										
૭										
૮										
૯										
૧૦										
૧૧										
૧૨										
૧૩										
૧૪										
૧૫										
૧૬										
૧૭										
૧૮										
૧૯										
૨૦										
૨૧										
૨૨										
૨૩										
૨૪										
૨૫										
૨૬										
૨૭										
૨૮										
૨૯										
૩૦										
૩૧										
૩૨										
૩૩										
૩૪										
૩૫										
૩૬										
૩૭										
૩૮										
૩૯										
૪૦										
૪૧										
૪૨										
૪૩										
૪૪										
૪૫										
૪૬										
૪૭										
૪૮										
૪૯										
૫૦										
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા									

ધોરણ-૧ ગણિત સત્ર-૨ ૧૩.

ક્રમ	વિશેષ નોંધ
૧	
૨	
૩	
૪	
૫	
૬	
૭	
૮	
૯	
૧૦	
૧૧	
૧૨	
૧૩	
૧૪	
૧૫	
૧૬	
૧૭	
૧૮	
૧૯	
૨૦	
૨૧	
૨૨	
૨૩	
૨૪	
૨૫	
૨૬	
૨૭	
૨૮	
૨૯	
૩૦	
૩૧	
૩૨	
૩૩	
૩૪	
૩૫	
૩૬	
૩૭	
૩૮	
૩૯	
૪૦	
૪૧	
૪૨	
૪૩	
૪૪	
૪૫	
૪૬	
૪૭	
૪૮	
૪૯	
૫૦	

સત્ર-૨ : એકમવાર વિષયવસ્તુના મુદ્દા

એકમ-૭

એકમ-૮

એકમ-૯

એકમ-૧૦

સત્ર-૨ : એકમવાર વિષયવસ્તુના મુદ્દા

એકમ-૧૧

એકમ-૧૨

એકમ-૧૩

અધ્યયન સંપુટ ધોરણ-૧ ભાષા-ગણિત વિષયવસ્તુના મુદ્દા

ધોરણ-૧ ગુજરાતી (સત્ર ૧-૨)	
એકમ	અભ્યાસક્રમના મુદ્દા
૧	ગ, મ, ન, જ, ા (કાનો)
૨	વ, ર, સ, દ, ે (માત્રા)
૩	ક, બ, અ, છ, એ, આ
૪	પ, ડ, ત, ણ, ઇ, િ ઈ, ી
૫	લ, ટ, ચ, ખ, ૈ (બે માત્રા)
૬	ઝ, હ, ઘ, ળ, ઉ, ુ ઊ, ૂ
૭	ભ, ય, ધ, ફ, ો, ૌ
૮	ઢ, ઠ, શ, થ, ં

ધોરણ-૧ ગણિત (સત્ર ૧-૨)	
એકમ	અભ્યાસક્રમના મુદ્દા
૧	સંખ્યા પૂર્વેની સંકલ્પનાઓ (ઉપર-નીચે, આગળ-પાછળ, દૂર-નજીક વગેરે)
૨	આકારો
૩	૧થી ૯ સુધીની સંખ્યાઓ
૪	૧૦થી ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓ
૫	૧ અંકની સંખ્યાના સરવાળા-બાદબાકી
૬	જવાબ ૨૦થી વધે નહિ તેવા સરવાળા-બાદબાકી
૭	માપન
૮	૨૧થી ૯૯ સુધીની સંખ્યાઓ
૯	પેટર્ન
૧૦	સમય
૧૧	ગુણાકાર
૧૨	નાણું
૧૩	માહિતી નિયમન

NCF - SCF વિહંગાવલોકન

શીખવા અને શીખવવા સાથે જોડાયેલા આપણે સૌએ શિક્ષણના ધ્યેય જાણવા જોઈએ. આ વિષે શિક્ષણ નીતિ શું કહે છે તે જોઈએ. શિક્ષણનો હેતુ એવા માનવી બનાવવાનો છે જેઓ તર્કબદ્ધ વિચાર અને કાર્ય કરી શકે. તેઓ કરુણા, સહાનુભૂતિ, હિંમત અને લવચિકતા, વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ અને સર્જનાત્મક કલ્પના તેમજ નૈતિકતા અને મૂલ્યો ધરાવે. શિક્ષણનો ઉદ્દેશ્ય બંધારણ દ્વારા પરિકલ્પિત સમાનતા, સમાવેશન અને બહુલતાવાદી સમાજના નિર્માણ માટે સક્રિય, ઉત્પાદક અને યોગદાન આપતા નાગરિકો બનાવવાનો છે. (NEP 2020, નીતિના સિદ્ધાંતો)

શિક્ષણનો હેતુ માત્ર જ્ઞાનાત્મક વિકાસ જ નહિ પરંતુ વ્યક્તિનો સર્વાંગી વિકાસ કરી તેને એકવીસમી સદીના કૌશલ્યોથી સજ્જ કરવાનો છે. (NEP 2020, 4.4)

૧. **ભાષા :** ભાષા એ માત્ર વિચારવાનું માધ્યમ નથી, કે ન તો માત્ર જુદી જુદી સમજણશક્તિ મેળવવા માટેનું સાધન છે. ભાષા શિક્ષણ અસરકારક વાતચીતને શક્ય બનાવે છે અને એ જ રીતે સૌંદર્યલક્ષી અભિવ્યક્તિ અને આદર વિકસાવે છે. વિશ્લેષણાત્મક તર્ક અને વિવેચનાત્મક ચિંતન ભાષાના ઉપયોગ સાથે ખૂબ જ ગાઢ રીતે જોડાયેલા છે, અને આ બંને ભાષા શિક્ષણ દ્વારા વિકસાવવાની ક્ષમતાઓ છે. ખાસ કરીને ભારતના સંદર્ભમાં બહુભાષીયવાદ, ભાષાઓના વૈવિધ્ય પ્રત્યે સંવેદનશીલતા, સાંસ્કૃતિક જોડાણ અને અભિવ્યક્તિ એ નેશનલ એજ્યુકેશન પોલિસી (NEP 2020) માં સૂચવેલ ભાષા શિક્ષણની ઇચ્છિત નિષ્પત્તિઓ છે.

૨. **ગણિત અને કોમ્પ્યુટેશનલ થિંકીંગ:** ગણિત એ પેટર્ન, માપ અને જથ્થા દ્વારા વિશ્વને સમજવાનું એક સ્વરૂપ છે. ગણિતનું શિક્ષણ સમસ્યાનું ઉકેલ, તર્ક શક્તિ અને કોમ્પ્યુટેશનલ વિચારસરણી માટેની ક્ષમતાઓ વિકસાવે છે. આ વિષયો ઉપરાંત પરંપરાગત ભારતીય દ્રષ્ટિકોણ બાળકને એક સંપૂર્ણ વ્યક્તિ તરીકે જુએ છે, જ્યાં વિકાસના શારીરિક, માનસિક, ભાવનાત્મક અને આધ્યાત્મિક પાસાઓનો સમાવેશ કરે છે. આ સર્વાંગી વિકાસને પંચકોષ વિકાસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. પંચકોષ એટલે પાંચ કોષ, જે શરીર અને મનના પાંચ સ્તરોની વાત કરે છે: જેમ કે,

૧. અન્નમય કોષ : શારીરિક શરીર

૨. પ્રાણમય કોષ : જીવનશક્તિ

૩. મનોમય કોષ : મન

૪. વિજ્ઞાનમય કોષ : બુદ્ધિ

૫. આનંદમય કોષ : આત્મા

વ્યક્તિનો વિકાસ કરવો એટલે આ પાંચેય કોષોનો સંતુલિત અને સુમેળભર્યો વિકાસ કરવો. આ માટે, વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, જેમ કે:

- **શારીરિક વિકાસ :** સંતુલિત આહાર, રમતગમત, યોગ
- **પ્રાણિક વિકાસ :** પ્રાણાયામ, ધ્યાન
- **માનસિક ભાવનાત્મક વિકાસ :** વાર્તા, ગીત, કવિતા, હાલરડું
- **બૌદ્ધિક વિકાસ :** શિક્ષણ કૌશલ્ય વિકાસ
- **ચૈતસિક વિકાસ :** આનંદ, પ્રેમ, કરુણા, સ્વાયત્તતા, સ્વતંત્રતા, સૌંદર્ય શાસ્ત્ર અને આંતરિક જાગૃતિની યાત્રા

આધુનિક શિક્ષણમાં પંચકોષ વિકાસના ખ્યાલનું મહત્ત્વ વધી રહ્યું છે. શિક્ષણવિદો માને છે કે બાળકોનો સર્વાંગી વિકાસ માટે આ ખ્યાલ ઉપયોગી છે. NCF ના આધારે SCF માં પણ પંચકોષની વિભાવનાને જુદા જુદા અભ્યાસ ક્ષેત્રો (કરિક્યુલમ ગોલ) સાથે જોડી છે.

ટૂંકમાં ઉપરોક્ત બધી બાબતો વિદ્યાર્થીના મૂલ્યાંકન દરમ્યાન ધ્યાનમાં રાખવા માટે સમજવી જરૂરી છે. માત્ર શૈક્ષણિક વિકાસ જ નહિ પરંતુ વિદ્યાર્થીનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તે માટે વિશેષ ભાર દેવામાં આવ્યો છે તેને ધ્યાનમાં રાખીશું.

પંચકોશ વિકાસ (PANCHKOSH VIKAS) - ભારતીય પરંપરાની ચાવીરૂપ બાબત

ભારતના લાંબા ઈતિહાસ પર દૃષ્ટિ કરીએ તો બાળકોના સર્વાંગી વિકાસને સમર્થન આપવા માટે પૂર્વ પ્રારંભિક સંભાળ અને શિક્ષણનું મહત્ત્વ આપણી ભારતીય પરંપરાઓનું અભિન્ન અંગ રહ્યું છે. ભારતના વૈવિધ્યસભર સાંસ્કૃતિક પ્રાકૃતિક દશ્યમાં બાળકના જીવનનાં શરૂઆતનાં વર્ષોનું ખૂબ મૂલ્ય છે. ભારતમાં નાનાં બાળકોમાં મૂલ્યો અને સામાજિક ક્ષમતાઓ વિકસાવવા સહિત સર્વાંગી વિકાસને ઉત્તેજિત કરવા માટેની પરંપરાઓ અને પ્રથાઓની સમૃદ્ધ શ્રેણી છે. આવી પરંપરાગત બાળઉછેર સંયુક્ત પરિવારો અને સમુદાયમાં થતી હતી - બાળકો સંભાળ રાખનાર પુખ્ત વયના લોકો અને સાથીદારોથી ઘેરાયેલાં હતાં.

શિક્ષણની ભારતીય દૃષ્ટિ વ્યાપક અને ઊંડી રહી છે, જેમાં એ વિચારનો સમાવેશ થાય છે કે શિક્ષણ આંતરિક અને બાહ્ય બંને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપતું હોવું જોઈએ. બાહ્ય વિશ્વ વિશે શીખવું એ વ્યક્તિની આંતરિક વાસ્તવિકતા અને સ્વ વિશે શીખવા સાથે સુસંગત હોવું જોઈએ. આ એક વિશિષ્ટ વ્યવહારુ પરિપ્રેક્ષ્ય પણ છે - સારા સ્વાસ્થ્ય અને સામાજિક-ભાવનાત્મક કૌશલ્યો વિકસાવવાં અને વિચારવાની ક્ષમતા વિકસિત કરવી, સારી અને તર્કસંગત પસંદગી, વિશ્વમાં નિર્ણયો આ બધું સંકલિત અને સર્વાંગી રીતે અથવા પદ્ધતિસર થવું જોઈએ. અધ્યયન એ માત્ર માહિતી ભેગી કરવી નથી પરંતુ પોતાનો વિકાસ, અન્ય લોકો સાથેના આપણા સંબંધો, જ્ઞાનનાં વિવિધ સ્વરૂપો વચ્ચેનો ભેદ અને વ્યક્તિ અને સમાજના હિત માટે, જે શીખ્યા છે તેનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવામાં સક્ષમ બનવું છે તે છે.

બાળકનું સમગ્ર અસ્તિત્વ પંચકોશ અથવા પાંચ આવરણોથી બનેલું હોય છે. અન્નમયકોશ (શારીરિક સ્તર), પ્રાણમયકોશ (જીવન ઊર્જાબળ), મનોમયકોશ (માનસિક સ્તર), વિજ્ઞાનમયકોશ (બૌદ્ધિક સ્તર) અને આનંદમયકોશ (આંતરિક સ્વ). પ્રત્યેક સ્તરની વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતા છે. બાળકના સર્વાંગી વિકાસ માટે આ પાંચ સ્તરનું પાલન-પોષણ યોગ્ય રીતે થવું જોઈએ. મૂલ્યાંકનમાં આ બધી બાબતોને પણ સમાવવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

આ પંચકોશ વિકાસ નીચે મુજબના છે.

૧. શારીરિક વિકાસ (Physical Development) : આયુ અનુસાર સંતુલિત શારીરિક વિકાસ, શારીરિક સ્વાસ્થ્ય, લવચીકતા, સામર્થ્ય અને સહનશીલતા અથવા ધૈર્ય, ઇન્દ્રિયોનો વિકાસ, પોષણ, આરોગ્ય, વ્યક્તિગત સ્વાસ્થ્ય, શારીરિક ક્ષમતાઓને વિકસાવવી, શરીરને સુડોળ બનાવવું અને આદતોનું નિર્માણ – આ તમામ બાબતો મનુષ્યના સ્વસ્થ જીવનનાં સો વર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને કરવી જોઈએ.

૨. પ્રાણિક વિકાસ (Development of Life Energy) : પ્રાણ સંતુલિત હોવો અને તેની ધારણશક્તિ, સકારાત્મક ઊર્જા અને ઉત્સાહ, સિમ્પથેટીક અને પેરાસિમ્પથેટીક ચેતાતંત્રની સક્રિયતા દ્વારા તમામે તમામ તંત્ર (પાચનતંત્ર, શ્વસનતંત્ર, રુધિરાભિસરણ તંત્ર અને ચેતાતંત્ર)નાં કાર્યોને સરળ બનાવવાનાં છે.

૩. સાંવેગિક/માનસિક વિકાસ (Emotional/Mental Development) : એકાગ્રતા, શાંતિ, ઇચ્છા અને ઇચ્છાશક્તિ, સાહસિકતા, નકારાત્મક લાગણીઓનું સંચાલન વ્યવસ્થાપન, સદ્‌ગુણોનો વિકાસ (મૂલ્યવર્ધન), કાર્ય, વ્યક્તિ અને પરિસ્થિતિઓથી આસક્ત અને અનાસક્ત થવાની ઇચ્છા, સુખ, દશ્ય અને કળા પ્રદર્શન, સંસ્કૃતિ અને સાહિત્ય.

૪. બૌદ્ધિક વિકાસ (intellectual Development) : અવલોકન, પ્રયોગીકરણ, વિશ્લેષણ ક્ષમતા, સારાંશ અને ભિન્ન વિચારસરણી, સંશ્લેષણ, તાર્કિક વિચારણા, ભાષાકીય કૌશલ્ય, કલ્પનાશક્તિ, સર્જનાત્મકતા, ભેદપરખશક્તિ, સામાન્યીકરણ અને અમૂર્તવિચારણા.

૫. આધ્યાત્મિક વિકાસ ચૈતસિક વિકાસ (Spiritual Development) : આનંદ, પ્રેમ અને સહાનુભૂતિ, સ્વયં – સ્ફુરણા, સ્વતંત્રતા, સૌંદર્યબોધ, સચેતનતાને 'અંદરની તરફ ઢાળવાની' યાત્રા.